

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great
Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**SA EXAM
PAPERS**

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA (FAL)

PAPILA RA 3 (P3)

HUKURI 2009

TIMARAKA: 100

NKARHI: 2½ wa tiawara

Papila leri ri na 6 wa tipheji.

SWITSUNDZUXO

1. Papila leri ri avanyisiwile hi swiyenge swinharhu:

XIYENGE xa A:	Switshuriwa swa switsalwana	(50)
XIYENGE xa B:	Switshuriwa swa switsalwambiko swo leha	(30)
XIYENGE xa C:	Switshuriwa swa switsalwambiko swo koma	(20)
2. U languteriwa ku hlamula xivutiso XIN'WE eka xiyenge xin'wana na xin'wana.
3. Hlamula swivutiso hinkwaswo hi ririmi ra Xitsonga.
4. Sungula ku hlamula xivutiso XIN'WANA na XIN'WANA eka pheji YINTSHWA u tlhela u nkhwatihata emakumu ka xiyenge xin'wana na xin'wana.
5. Nombora nhlamulo hilaha swivutiso swi nomboriweke hakona.
Nyika nhlamulo yin'wana na yin'wana nhlokomhaka leyi faneleke.
6. Endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala ntirho wa wena.
Tirhisa pheji yin'we ntsena ku kombisa leswi u kunguhatiseke xiswona xitsalwana xa wena. Le henhla ka pheji leyi ku fanele ku tsariwa hi maletere lamakulu leswaku i NKUNGUHATO. U nga tirhisa mimepe yo hlengeleta miehleketo. Loko u hetile ku tsala, bana ntila wu hingakanya nkunguhato wun'wana na wun'wana.
7. Tsala hi vurhon'wana (swi saseka no vonaka), u landzelela milawu leyi faneleke ya mapeletelo, mahikahatelo na mavumbelo ya swivulwa.
8. Landzelela swiletelo leswi andlariweke eka xivutiso xin'wana na xin'wana.
9. Tirhisa kwalomu ka 80 wa timinete eka XIYENGE xa A, 40 wa timinete eka XIYENGE xa B na 30 wa timinete eka XIYENGE xa C.

XIYENGE XA A: SWITSHURIWA SWA SWITSALWANA

XIVUTISO XA 1

Swiletelo:

- Hlawula nhlokomhaka yin'we ntsena leyi u yi twisisaka swinene, u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwana xa wena xi fanele ku va kwalomu ka 250 – 300 wa marito.

- 1.1 A wu ri un'wana wa vanhu lava a va ri eku pfuniweni eka bangi yo karhi. Hi ku copeta ka tihlo, ku ngenile tinsulavoya ti khomile swibalesa. Hlamusela leswi humeleleke ku suka kwalaho. [50]

KUMBE

- 1.2 Ku na vadyondzi van'wana lava loko va ya exikolweni va yelaka ntsena ku ya vanga madzolonga no kavanyeta timhaka ta dyondzo. Hi ku vona ka wena, Ndzawulo ya Dyondzo yi fanele ku endla yini hi vana lavo tano? Aneka vonelo ra wena ehenhla ka mhaka leyi. [50]

KUMBE

- 1.3 Vahlapfa lava nga kona eAfrika-Dzonga va yimile hi nenge wu'nwe hi mhaka ya vuvengavahlapfa (xenophobia). Andlala miehleketo ya wena ehenhla ka mhaka leyi. [50]

KUMBE

- 1.4 Eka vutshunguri bya Xilungu na bya Xintu hi byihi lebyi antswaka? Nyika vonelo ra wena ehenhla ka mhaka leyi. [50]

KUMBE

- 1.5 Vanhu vo tala lava nga eka swiyimo swa le henhla etihofisini ta ka masipala, a va tirheli tiko kambe va tirhela mindyangu ya vona ntsena. Andlala mhaka leyi yi va erivaleni u ri karhi u nyika swikombiso leswi tshembisaka. [50]

KUMBE

- 1.6 Ntlawa lowu vonakaka laha hansi hi wun'wana lowu mi hungateke siku rin'wana.
Hi rungulele hinkwaswo leswi nga humelela hi siku leri.

[Xi huma eka *DRUM* ya Nyenyanyana 2009]

[50]

KUMBE

- 1.7 Loko ko tshuka ku va na xitereko etikweni, vatirhi va xibedhlele a va fanelangi ku tereka.
Pfumela kumbe u kaneta mhaka leyi.

[50]

KUMBE

- 1.8 Xifaniso lexi nga laha hansi xi kombisa khale ka Phuresidente wa Afrika-Dzonga, Thabo Mbeki, a ri na swirho swin'wana swa vuhosi bya Xintu. Hi ku vona ka wena tihosi ta Xintu ta ha ri na nkoka eka mfumo lowuntshwa ke?
Aneka vonelo ra wena.

[Xi huma eka *DRUM* ya Nyenyanyana 2009]

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A: 50

XIYENGE XA B: SWITSHURIWA SWA SWITSALWAMBIKO SWO LEHA

XIVUTISO XA 2

Swiletelo:

- Hlawula nhlokomhaka yin'we ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwana xa wena xi fanele ku va kwalomu ka 120 – 150 wa marito.
- Sungula nhlamulo ya wena eka PHEJI YINTSHWA.

2.1 Papila ra mafundza

Hi ku leteriwa hi adirese leyi nga laha hansi, tsala papila u endla xikombelo xo pfuniwa hi mali yo yisa tidyondzo ta wena emahlweni:

South African Council of Churches
Private Bag X4045
PRETORIA
0001

[30]

KUMBE

2.2 N'wangulano

U loveriwile hi tata wa wena, kutani mufundhisi wa kereke ya n'wina u lumiwile ndleve leswaku wena u lava ku tshika xikolo hikokwalaho ka xiyimo lexi.

Tsala nwangulano lowu nga va kona exikarhi ka wena na yena.

[30]

KUMBE

2.3 Matimu ya mufi

Tatana wa wena u hundzile emisaveni.

Wena tanihi n'wana wa yena tsala matimu ya yena lama nga ta hlayiwa hi siku ra nkosi.

[30]

KUMBE

2.4 Memorandamu

Muganga wa ka n'wina wu hlaseriwile hi vukhamba.

Tsala memorandamu u tsalela murhangeri wa xitici xa maphorisa xa le ka n'wina u n'wi tivisa hi mhaka leyi.

[30]

NTSENGO WA XIYENGE XA B: 30

XIYENGE XA C: SWITSHURIWA SWA SWITSALWAMBIKO SWO KOMA

XIVUTISO XA 3

Swiletelo:

- Hlawula nhlokomhaka yin'we leyi u yi twisisaka swinene, kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va kwalomu ka 80 – 100 wa marito.

3.1 Khadi ra xirhambo

Ku hele lembe malume wa wena a hundzile emisaveni.

Tanihi ndyangu mi vekele ribye ra xitsundzuxo.

Kutani-ke, mi kunguhatile ku endla nkhuvo wo pfula ribye leri.

Tsala khadi ra xirhambo leri nga ta hangalasiwa eka maxaka na vanghana.

[20]

KUMBE

3.2 Dayari

Xikolo xa n'wina a xi endzerile eJoni ku ringana masiku manharhu.

Tsala dayari u komba migingiriko leyi mi yi endleke.

[20]

KUMBE

3.3 Swileriso swo komba ndlela

Munghana wa wena loyi mi nghanaka swin'we xikolo u navela ku ku endzela eka n'wina.

N'wi hlamusele mafambelo ku suka exidorobanini xa le kusuhi ku ta fika ekaya ka n'wina.

[20]

NTSENGO WA XIYENGE XA C: 20

NTSENGO WA TIMARAKA: 100